

ιάβασα – μετά από πολλές χιλιάδες άλλους αναγνώστες – το βιβλίο “Ανατροπή” του Νίκου Θέμελη, δώρο αγαπητού φίλου.

Διαβάζω τώρα την “Αναζήτηση”, που έχει κάνει ακόμα περισσότερες εκδόσεις. Τα βιβλία αυτά προϋποθέτουν πολλή ιστορική μελέτη εκ μέρους του συγγραφέα και παρέχουν πλήθος στοιχείων για τη ζωή και την δράση των Ελλήνων εκτός ελεύθερης Ελλάδας πριν εκατό και πλέον χρόνια, ιδίως των εμπόρων, στην Τεργέστη, στην τουρκοκρατούμενη Μακεδονία στην Βράϊλα, στην Οδησό και άλλα κέντρα της Ευρώπης. Βλέπει κανείς την ανατροπή των οικονομικών δεδομένων της εποχής λόγω της αναπτύξεως του σιδηροδρόμου, των ατμοπλοίων και των ατμοκινήτων εργοστασίων. Αλλά ο συγγραφέας –ανάμεσα στις ανθρώπινες περιπέτειες των ηρώων του– μελετά και επιμένει και σε άλλου είδους ανατροπές, καλές και κακές. Μιλάει για την Καλλιρόη Παρρέν και τους πρώτους αγώνες να δοθεί σ’ όλες τις γυναίκες μόρφωση και ελεύθερη γνώμη. Όμως ο ήρωας, ο Θωμάς, αφήνει την καλή γυναίκα του και ξαναπαντρεύεται κρυφά στη Θεσσαλονίκη δωροδοκώντας ένα παπά. Κι η ένωση αυτή στέφεται με «ευτυχία», μέχρις ότου ο Θωμάς σκοτωθεί για πολιτικούς λόγους. Μιλάει υμνητικά για το διαφωτισμό και την επαναστατική Απόσχιση στην τέχνη (Βιέννη). Σε αρκετές σελίδες δεν μοιάζει πια το βιβλίο με σκέτη αφήγηση. Και δεν ξεκαθαρίζεται αν ο συγγραφέας προσπαθεί να εξηγήσει την εξάπλωση του μαρξισμού την εποχή εκείνη ή τον νοσταλγεί και σήμερα. Ούτε φαίνεται καθαρά, η θέση που έλαβαν οι ευκατάστατοι Έλληνες στη Ρωσία στην αρχή του εικοστού αιώνα. Ήταν φιλελεύθεροι, κοινωνικοί και φιλάνθρωποι; Ή ήταν με το κατεστημένο εναντίον των επαναστατικών ιδεών; Θέλω να πιστεύω ότι τα αφηγείται όλα προσπαθώντας να αποδώσει ακριβώς την μεταβατική εκείνη εποχή και αφήνει τον αναγνώστη να κρίνει τα γεγονότα και να σκεφτεί αν –παρά τις αλλαγές– χρειάζεται ακόμα σήμερα αγώνας για κοινωνική δικαιοσύνη και ανθρώπινα δικαιώματα και αν ο αγώνας αυτός θα έπρεπε να χρησιμοποιήσει τις “νέες” ιδέες της εποχής εκείνης, που περιείχαν άρνηση αξιών, ή να ξεκινήσει από άλλη βάση.